

C-472/23. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2023. július 25.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (varsói kerületi bíróság, Lengyelország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2023. június 21.

Felperes:

L. sp. z o.o.

Alperes:

A. B. S. A.

Az alapeljárás tárgya

Fogyasztói hitelmegállapodás – A bank által nemcsak a folyósított tőkeösszeg, hanem a hitelköltségek után beszedett kamatok – Azon helyzet, amikor a tényleges éves kamatláb alacsonyabb lenne a szerződésben feltüntetettnél, ha a kamatot csak a folyósított tőkeösszeg után számítanák fel – A tájékoztatási kötelezettség megszegése – Az adós jogutódjának a kamatok és a fogyasztói hitelmegállapodás megkötésével kapcsolatos költségek iránti követelése – Az olyan szankció arányossága, amely előírja, hogy a tájékoztatási kötelezettség megsértése esetén a kölcsönt a jogsértés típusától függetlenül kamat- és költségmentesnek kell tekinteni

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

A 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének g) pontja – A fogyasztói hitelmegállapodásban foglalt tisztességtelen feltétel – A tájékoztatási kötelezettség elmulasztása abban az esetben, ha [a hitelező] által közölt teljeshiteldíj-mutató

magasabb, mint amikor határozatban megállapítják, hogy a szerződési feltétel nem jelent kötelezettséget – A 2008/48 irányelv 10. cikke (2) bekezdésének g) pontja – A szerződés teljesítésével kapcsolatos díjak emelését eredményező helyzet fennállásának fogyasztó általi ellenőrzése lehetőségének hiánya – A nemzeti jog által a hitelező tájékoztatására vonatkozó azon kötelezettség megsértése esetére előírt egyetlen, a kölcsönnek kamat- és költségmentesnek való minősítéséből álló szankciónak a 2008/48/EK irányelv 23. cikkével való összeegyeztethetősége

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 1) Úgy kell-e értelmezni a fogyasztói hitelmegállapodásokról és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. április 23-i 2008/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv ezen irányelv (6), (8) és (31) preambulumbekkezdésével összefüggésben értelmezett 10. cikke (2) bekezdésének g) pontját, hogy a hitelező nem teljesítette az e rendelkezésből eredő kötelezettségét abban az esetben, ha a fogyasztói hitelmegállapodás feltételei egy részének tisztességtelennek minősítése miatt a hitelező által a szerződéskötéskor közölt teljesíthetőség-mutató magasabb, mint annak feltételezésekor, hogy a tisztességtelen feltétel nem jelent kötelezettséget?
- 2) Úgy kell-e értelmezni a fogyasztói hitelmegállapodásokról és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. április 23-i 2008/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv ezen irányelv (6), (8) és (31) preambulumbekkezdésével összefüggésben értelmezett 10. cikke (2) bekezdésének k) pontját, hogy elegendő a fogyasztót arról tájékoztatni, hogy milyen gyakran, milyen helyzetekben és legfeljebb hány százalékkal emelkedhetnek a szerződés teljesítésével kapcsolatos díjak, még abban az esetben is, ha a fogyasztó nem tudja ellenőrizni az adott helyzet fennállását, és a díj ennek következtében kétszeresére nőhet?
- 3) Úgy kell-e értelmezni a fogyasztói hitelmegállapodásokról és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. április 23-i 2008/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek az ezen irányelv (6), (8), (9) és (47) preambulumbekkezdésével összefüggésben értelmezett 23. cikkét, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely a hitelezőt terhelő tájékoztatási kötelezettség megsértése tekintetében – a tájékoztatási kötelezettség megszegésének súlyától és a fogyasztónak a hitelmegállapodás megkötésére vonatkozó esetleges döntésére gyakorolt hatásától függetlenül – csupán egyetlen szankciót ír elő, amely szankció a kölcsönnek kamat- és költségmentessé tételét foglalja magában?

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések

A fogyasztói hitelmegállapodásokról és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. április 23-i 2008/48/EK európai parlamenti és

tanácsi irányelv: (6), (8), (9), (19), (31), (47) preambulumbekkezdés; 10. cikk (2) bekezdésének g) pontja, 10. cikk (2) bekezdésének k) pontja, 23. cikk.

A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv: 6. cikk (1) bekezdése.

A Bíróság 2016. november 9-i Home Credit Slovakia ítélete (C-42/15, ECLI:EU:C:2016:842).

A hivatkozott nemzeti rendelkezések

A polgári törvénykönyv 385¹. cikkének 1. és 2. §-a:

„1. § A fogyasztói szerződés egyedileg meg nem tárgyalt feltételei nem kötelezik a fogyasztót, ha azok a fogyasztó jogait és kötelezettségeit a jóerkölcsbe ütköző és a fogyasztó érdekeit súlyosan sértő módon állapítják meg (jogszabályba ütköző szerződési feltételek). Ez nem vonatkozik a felek főszolgáltatásaira – különösen az árra vagy a díjazásra – vonatkozó feltételekre, ha azok egyértelműen vannak megfogalmazva.

2. § Ha az 1. § alapján a szerződés valamely feltétele nem kötelezi a fogyasztót, a szerződés többi része továbbra is köti a feleket.”

Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (a fogyasztói hitelről szóló, 2011. május 12-i törvény) 30. cikke (1) bekezdésének 7. és 10. pontja:

„7. [A fogyasztói hitelmegállapodásnak, a 31–33. cikkekre is figyelemmel, a következőket kell tartalmaznia:] a teljeshiteldíj-mutató és a fogyasztó által fizetendő teljes összeg, a fogyasztói hitelmegállapodás megkötésének időpontjában megállapítva, valamennyi, a teljeshiteldíj- mutató kiszámításához felhasznált feltevés megemlítésével;

[...]

10. [A fogyasztói hitelmegállapodásnak, a 31–33. cikkekre is figyelemmel, a következőket kell tartalmaznia:] az egyéb olyan költségekre vonatkozó információk, amelyeket a fogyasztónak a fogyasztói hitelmegállapodás vonatkozásában meg kell fizetnie, különösen a díjakra, azon belül egy vagy több számla fenntartásának díjára, mind a fizetési ügyletek, mind a lehívások rögzítése tekintetében, a fizetési ügyletek és a lehívások céljára egyaránt szolgáló pénzeszköz használati díjaival együttesen, valamint a jutalékokra és haszonkulcsokra vonatkozó információk, és a járulékos szolgáltatások, különösen a biztosítások költségeire vonatkozó információk, amennyiben azokat a hitelező ismeri, valamint e költségek módosításának feltételeire vonatkozó információk”.

Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (a fogyasztói hitelről szóló, 2011. május 12-i törvény) 45. cikkének (1) bekezdése:

„A 29. cikk (1) bekezdésének, a 30. cikk (1) bekezdése 1–8., 10., 11., 14–17. pontjának, a 31–33., 33a. és 36a–36c. cikknek a hitelező általi megsértése esetén a fogyasztó az írásbeli nyilatkozatának a hitelezőhöz való benyújtását követően a kölcsönt a hitelezőnek járó kamat és egyéb hitelköltségek nélkül, a szerződésben megállapított határidőn belül és módon fizeti vissza.”

A tényállás és az eljárás rövid ismertetése

- 1 D. K. az alperessel 40 000 PLN összegű kölcsönszerződést kötött. A szerződéskötés időpontjában fizetendő teljes összeg 64 878,45 PLN-t tett ki, és magában foglalta a kölcsön teljes összegét és költségét. A kölcsön teljes költsége 19 985 PLN összegű kamatból és 4893,38 PLN összegű jutalékból állt. A teljes hiteldíjmutató 11,18% volt.
- 2 A szerződés kimondta, hogy a bank a szerződés feltételei és a díjakra és jutalékokra vonatkozó díjszabás szerint díjakat és jutalékokat számít fel a hitelnyújtással és a szerződési feltételek módosításával kapcsolatos tevékenységekért. A díjak és jutalékok az alábbiakhoz hasonló feltételek legalább egyikének fennállása esetében módosulhatnak: a minimálbér összegének vagy a GUS (központi statisztikai hivatal) által közzétett mutatók, az infláció, a vállalati szektor havi átlagbérének változása, az energiaárak, a távközlési díjak, a postai szolgáltatások, a bankközi elszámolások és a Lengyel Nemzeti Bank által megállapított kamatlábak változásai, a bank által az egyes banki és nem banki tevékenységek végzése során igénybe vett szolgáltatások és tevékenységek árának változásai, a bank által nyújtott szolgáltatások körének vagy formájának változásai (beleértve az adott termék rendelkezésre bocsátását érintő változást vagy újfajta funkcionalitás hozzáadását) annyiban, amennyiben e változások kihatnak a banknál felmerülő költségekre vagy a banknál a szerződés teljesítésével kapcsolatban felmerülő költségekre, a bank által alkalmazott adószabályok és/vagy számviteli előírások változásai annyiban, amennyiben e változások kihatnak a banknál a szerződés teljesítésével kapcsolatban felmerülő költségekre, bírósági határozatok, közigazgatási hatósági határozatok, a felhatalmazott szervek ajánlásainak vagy javaslatainak módosulása vagy új bírósági határozatok, közigazgatási hatósági határozatok meghozatala, felhatalmazott szervek új ajánlásainak vagy javaslatainak kiadása annyiban, amennyiben e változások kihatnak a banknál a szerződés teljesítésével kapcsolatban felmerülő költségekre.
- 3 A díjakat az „A.B.S.A. díjakra és jutalékokra vonatkozó díjszabás egyéni ügyfelek számára” tartalmazza. Ebben a díjszabásban olyan díjakat tüntettek fel, mint a banki állásfoglalás, a tanúsítvány, a hitelszámla-történet, az ügyfélnek küldött levelek díja, beleértve az emlékeztetőket és felszólító leveleket, a tértivevénnnyel küldött levelek díja. A díjszabás magában foglalta a kölcsön folyósításával kapcsolatos egyszeri díjakat is, amelyek egyszeri jellegűek voltak, és nem kerültek felszámításra (0 összegben voltak meghatározva), valamint a kiegészítő megállapodás megkötésének díját és a PLN-ben történő kifizetéshez kért készpénz felvételének elmaradásáért felszámított díjat.

- 4 A díjszabás rendelkezik a díjmelés mechanizmusáról is, amely szerint a díjak és jutalékok összege évente legfeljebb 4 alkalommal módosítható, a díjak és jutalékok nem csökkenhetnek vagy emelkedhetnek a korábbi díj vagy jutalék összegének 200%-ánál nagyobb mértékben (azzal, hogy e korlátozás nem érinti azokat a díjakat, amelyek korábban nem léteztek vagy 0 összegűek voltak), az adott díj vagy jutalék összege legkésőbb 6 hónappal az e változás bevezetése feltételének beálltát követően módosul, a díjak vagy jutalékok összegét olyan tevékenységek esetében, amelyekért a bank mindezidáig nem számított fel díjat/jutalékot, valamint az új termékek vagy szolgáltatások díjainak/jutalékainak összegét a kapcsolódó tevékenységek munkaerő-ráfordításának és a banknál felmerülő költségek összegének figyelembevételével határozzák meg.
- 5 A bizonyítékokból kitűnik, hogy a bank a kölcsönszerződés teljesítése során nemcsak a fogyasztónak közvetlenül kifizetett összeg, hanem a kölcsön teljes költsége után felszámított kamatot is beszedte. Ha a kamatot csupán a kölcsön teljes összege után számítanák fel, a teljeshiteldíj-mutató alacsonyabb lenne a kölcsönszerződésben feltüntetettnél.
- 6 Az L. sp. z o.o. megszerezte D. K.-tól a hitelezővel szemben esetlegesen fennálló valamennyi követelését, beleértve a fogyasztói hitelről szóló törvény 45. cikke szerinti ingyenes kölcsön szankciójának alkalmazásából eredő követeléseket is.
- 7 Az L. sp. z o.o. azt kéri, hogy az alperes a fogyasztói hitelről szóló törvény 45. cikke szerinti szankcióval összefüggésben fogyasztói hitelmegállapodással kapcsolatos költségek és kamatok jogcímén fizesse meg 12 905,80 PLN 2021. április 29-től a fizetés napjáig terjedő időszakra járó törvényes kamatokkal növelt összegét.

Az alapügyben eljáró felek alapvető érvelése

- 8 A felperes szerint szerződéskötéskor megsértették a tájékoztatási kötelezettséggel (a fogyasztói hitelről szóló törvény 30. cikke (1) bekezdésének a 2008/48/EK irányelv 10. cikke (2) bekezdésének g) pontját átültető 7. pontja) és a teljes fizetendő összeggel kapcsolatos törvényi rendelkezéseket, mivel a hitelező az esedékes kamatot nemcsak az adós rendelkezésére bocsátott összeg, hanem a kölcsön költségei után is felszámította. Az alperes nem jelölte meg pontosan azokat a feltételeket, amelyek alapján a kölcsönszerződéshez kapcsolódó díjakat meg lehetett volna emelni (a fogyasztói hitelről szóló törvény 30. cikke (1) bekezdése 2008/48/EK irányelv 10. cikke (2) bekezdésének k) pontját átültető 10. pontjának megsértése).

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid összefoglalása

- 9 A bíróságnak kétségei merülnek fel azzal kapcsolatban, hogy a 2008/48/EK irányelv 10. cikke (2) bekezdése g) pontjának megsértése, amely túl magas teljeshiteldíj-mutató szerződésbe foglalásában áll, valamint az ezen irányelv

10. cikke (2) bekezdése k) pontja szerinti tájékoztatási kötelezettség megsértése megalapozza-e ezen irányelv 23. cikke alapján bevezetett azon szankció alkalmazását, amely alapján a hitelt a fogyasztói hitelről szóló törvény 45. cikke alapján ingyenesnek (kamat- és költségmentesnek) kell tekinteni.

- 10 A bíróság arra keresi a választ, hogy a díjmelés körülményeinek, valamint az e díjmelés mechanizmusainak pusztá felsorolása elegendő-e annak megállapításához, hogy a tájékoztatási kötelezettséget teljesítették. Ha nem, akkor megállapítható-e, hogy a tájékoztatás elégtelensége olyan információhiányt jelent, amely megalapozza a fogyasztói hitelről szóló törvény 45. cikke szerinti szankció alkalmazását.
- 11 A bíróság kételyei a szankció arányosságára is vonatkoznak, amely szankció a tájékoztatási kötelezettség megsértésének típusától és e kötelezettségszegésnek a fogyasztó szerződéskötéssel kapcsolatos döntésére gyakorolt hatásától függetlenül kiszabható.
- 12 A bíróság osztja a kérdést előterjesztő bíróságnak a Bíróság előtt folyamatban lévő C-678/22. sz. ügyben kifejtett kételyeit és megállapításait azon szerződési feltétel tisztességtelen jellegével kapcsolatban, amely lehetővé teszi a hitelező számára, hogy ne csak a folyósított kölcsön összege, hanem költségei után is kamatot számítson fel. Ha az ilyen feltételt tisztességtelennek és ezért semmisnek nyilvánítják, akkor arra a következtetést kellene jutni, hogy a teljeshiteldíj-mutató alacsonyabb a szerződésben eredetileg feltüntetetténel.
- 13 A kérdést előterjesztő bíróság azonban úgy véli, hogy noha az ilyen helyzetben a teljeshiteldíj-mutatót és következésképpen a fogyasztó által fizetendő teljes összeget illetően helytelen információkat illesztettek a fogyasztói hitelmegállapodásba, ez az eljárás nem hatott ki ténylegesen a fogyasztó döntésére. Ugyanis, még ha az olyan ajánlat, amelynek keretében csökkenne a szerződésben szereplő valós teljeshiteldíj-mutató, amely megfosztaná a fogyasztót ettől a lehetőségtől, és azt eredményezheti, hogy a szerződést abban a hiszemben köti meg, hogy a szerződés feltételei valóságosnál kedvezőbbek számára, ilyen helyzetre nem kerül sor, ha a hitelező megemeli a teljeshiteldíj-mutatót, miközben ajánlata kevésbé vonzó a fogyasztó számára, és nem ösztönözheti őt a szerződés megkötésére.
- 14 Ezzel összefüggésben a bíróságban kétségek merülnek azzal kapcsolatban, hogy a tájékoztatás hiányával vagy a tájékoztatási kötelezettségnek a szankció alkalmazását megalapozó megsértésével egyenértékűnek tekinthető-e a teljeshiteldíj-mutatóra vonatkozó helytelen tájékoztatás, amennyiben az nem teszi vonzóbbá a hitelező ajánlatát. Egyrészt a fogyasztót tájékoztatják arról, hogy a kötelezettségvállalása a valósnál nagyobb összegű, másrészt ez nem lehet negatív hatással azon ajánlat kiválasztási folyamatára, amelyet a fogyasztó elfogad. Ugyanakkor a fogyasztónak a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló irányelv alapján jogi eszközök állnak

rendelkezésre ahhoz, hogy a helytelenül felszámított kamatok tekintetében védelemben részesüljön.

- 15 Tekintettel arra, hogy a fogyasztói hitelről szóló irányelv nem csupán a fogyasztók, hanem a közös piac védelmére és az e piacon való működéshez szükséges összehasonlítható feltételek valamennyi hitelező számára történő biztosítására irányul, amint az a 2008/48/EK irányelv (6), (8) és (9) preambulumbekzdéséből kitűnik, a bíróság úgy véli, hogy a 10. cikk (2) bekezdésének g) pontját úgy kell értelmezni, hogy a tájékoztatási kötelezettség megsértése, amely teljeshiteldíj-mutató és következésképpen a teljes fizetendő összeg megemelésében áll, nem tekinthető úgy, hogy megalapozná a fogyasztói hitelről szóló törvény 45. cikkének fentiekben említett irányelv 23. cikkét végrehajtó (1) bekezdésében említett szankció alkalmazását.
- 16 A jelen ügyben a bíróságnak kétségei vannak azzal kapcsolatban, hogy a fogyasztó által nem ellenőrizhető elemeknek a fogyasztói hitelmegállapodásban a díj összegének módosítását igazoló okként való feltüntetése megfelel-e a fogyasztói hitelről szóló törvény 30. cikke (1) bekezdésének a 2008/48/EK irányelv 10. cikke (2) bekezdésének k) pontját átültető 10. pontjában említett feltételnek. A fogyasztónak a szerződés megkötésekor, és későbbi teljesítésekor nincs tudomása a bank által igénybe vett szolgáltatások áráról, és a szerződés nem kötelezi a hitelezőt annak közlésére, hogy milyen költségek emelkedtek, és e költségek hogyan kapcsolódnak a díjemeléshez. Még szélesebb körben történik utalás a szerződés teljesítésével kapcsolatos költségekre esetlegesen hatást gyakorló bírósági határozatokra, mivel nem zárható ki, hogy bizonyos szerződési feltételek jogszabályba ütközőnek való nyilvánítása következtében a hitelezőnél a szerződés teljesítésével kapcsolatosan magasabb költségek merülnek fel, ami nem szolgálhat indokul ahhoz, hogy e költségeket a fogyasztóra hárítsák.
- 17 A bíróságnak kétségei vannak afelől, hogy az irányelv 10. cikke (2) bekezdésének k) pontjára tekintettel a díjemelést lehetővé tevő okok és az egyszeri díjemelés korlátainak feltüntetése elegendő-e annak megállapításához, hogy a fogyasztót tájékoztatták a megkötött kölcsönszerződéssel kapcsolatos díjak emelésére vonatkozó szabályokról. Nem minősül a fent említett rendelkezésben foglalt kötelezettség teljesítésének, ha a hitelező olyan okokat jelöl meg, amelyek megalapozzák azon díjak emelését, amelyek megléte nem ellenőrizhető, anélkül, hogy a szerződésben kifejezetten hivatkoznának ezekre az okokra, és anélkül, hogy ellenőrizni lehetne az adott oknak a díjak összegére gyakorolt hatását. A bíróság álláspontja szerint nem tűnik elégségesnek, ha a fogyasztó számára külön dokumentumban jelzik, hogy a díjak egy évben csak 4 alkalommal módosíthatók, és hogy mi az egyes módosítások felső határa. Jóllehet a hitelező szó szerint közölte azokat a feltételeket, amelyek mellett a díjemelésre sor kerülhet, a fogyasztó azonban valójában nem tudja, és nem is kap biztosítékot, hogy tájékoztatják arról, hogy e feltétel bekövetkezett, és hogy e feltétel olyan költségnövekedést okozott, amely a díj módosítását alapozza meg.

- 18 A bíróságnak kétségei vannak azzal kapcsolatban, hogy az uniós szabályok alapján elegendőnek tekinthető-e, ha a nemzeti jog csupán egyetlen szankciót ír elő függetlenül attól, hogy milyen típusú jogsértés történt a kölcsönszerződésben foglalt információk tekintetében. A bíróság álláspontja szerint valószínűnek tűnik, hogy a szóban forgó díjak, mivel azok mellékes kérdéseket, a kölcsön technikai nyújtását, és különösen e díjak emelésének vagy megszüntetésének mechanizmusát érintik, a fogyasztó számára a szerződés megkötésekor nem lényegesek.
- 19 A fentiekre tekintettel a bíróság számára kétséges, hogy az említett irányelv 23. cikkével – különösen a kiszabott szankció arányosságának kötelezettségére tekintettel – ellentétes-e az irányelv e rendelkezését átültető olyan nemzeti szabályozás, amely a hitelező szerződéskötéskor fennálló tájékoztatási kötelezettségének megsértése esetére csupán egyetlen szankciót ír elő, függetlenül az irányelvet a nemzeti jogrendbe átültető rendelkezések által előírt kötelezettségzegés típusától és súlyától. Ha a szankció aránytalanságát állapítják meg, a nemzeti bíróságnak arra kell-e szorítkoznia, hogy megtagadja e szankció alkalmazását, vagy azt részben alkalmazhatja.